

**UMUMTA'LIM MAKTAB DIREKTOR O'RINBOSARLARI FAOLIYATI
SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI**

*"Tashkent international universite
of educatiion" Ta'lim muassasalari
boshqaruvi yo'nalishi magistranti
Rahmatullayeva Shahzoda Abdulla qizi*

Annotatsiya: Umumta'lim maktablarida direktor o'rinbosarlari maktab boshqaruvida muhim o'rin tutadi. Ularning faoliyati maktabning ta'lim sifati, o'quvchilarning o'qish natijalari, o'qituvchilarning ish samaradorligi va umuman ta'lim muassasasining rivojlanish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, direktor o'rinbosarlarini faoliyatini samarali tashkil etish va ularning ish unumdorligini oshirish masalalari ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Kalit so'zlar: ta'lim, maktab, ish unumdorligi, direktor o'rinbosarlari, pedagoglar, bilim, ko'nikma.

Direktor o'rinbosarlarining asosiy vazifalari maktabda ta'lim jarayonini tashkil etish, o'quvchilarning bilim darajasini nazorat qilish, o'qituvchilar faoliyatini muvofiqlashtirish, ta'lim sifatini yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishdan iborat. Biroq, amaliyotda ularning faoliyati ba'zan samarali bo'lmaydi, bu esa maktabning umumiy ish faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun, direktor o'rinbosarlarini ish faoliyatini takomillashtirish uchun tizimli yondashuv va samarali boshqaruv usullarini joriy etish zarur. Direktor o'rinbosarining samaradorligini oshirish uchun birinchi navbatda uning malakasini oshirish muhimdir. Bu nafaqat pedagogik bilimlarni, balki boshqaruv ko'nikmalarini ham o'z ichiga oladi. Zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion metod va texnologiyalarni qo'llash, zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish o'rinbosarning ishini sezilarli darajada yengillashtiradi va uning samaradorligini oshiradi. Shuningdek, rahbarlik ko'nikmalarini rivojlantirish, stressni boshqarish, jamoani boshqarish va muammolarni hal etish ko'nikmalarini shakllantirish ham muhim hisoblanadi.[1]

Faoliyat samaradorligini oshirishda direktor o'rinbosarining vazifalari aniq va ravshan belgilangan bo'lishi kerak. Har bir o'rinbosar o'zining mas'uliyat doirasini to'liq anglab, unga mos vazifalarni bajarishi lozim. Vazifalar aniq taqsimlanmagan yoki bir-biriga zid bo'lsa, bu ish jarayonida chalkashlik va samarasizlikka olib keladi. Shu bois, maktab rahbariyati va direktor o'rinbosarlari o'rtasida samarali muloqot va hamkorlik tizimini yo'lga qo'yish zarur. Direktor o'rinbosarining ish samaradorligini oshirishda motivatsiya tizimini yaratish ham muhim ahamiyatga ega. Ish faoliyatidagi muvaffaqiyatlar e'tirof etilishi, rag'batlantirish tizimining mavjudligi xodimlarda o'z

ishiga nisbatan mas'uliyat va ishtiyoqni oshiradi. Bu esa o'z navbatida maktabda ta'lim sifatining yaxshilanishiga xizmat qiladi. Moliyaviy rag'batlantirishdan tashqari, ma'naviy rag'batlantirish, masalan, faxriy yorliqlar, sertifikatlar, ijtimoiy e'tirof ham samarali bo'lishi mumkin. Texnika va texnologiyalarni qo'llash orqali ish jarayonini avtomatlashtirish ham direktor o'rinbosarining ish samaradorligini oshirishga yordam beradi. Masalan, o'quvchilarning bilim darajasini baholash, dars jadvalini tuzish, o'qituvchilar faoliyatini monitoring qilish kabi jarayonlarni elektron tizimlar orqali boshqarish vaqtini tejash va xatoliklarni kamaytirishga xizmat qiladi.[2]

Jamoaviy ishni tashkil etish ham samaradorlikni oshirishda muhim omil hisoblanadi. Direktor o'rinbosarlari o'rtasida vazifalarni taqsimlash, o'zaro yordam va tajriba almashish tizimini yo'lga qo'yish, shuningdek, o'qituvchilar va ota-onalar bilan samarali muloqotni ta'minlash maktabning umumiy faoliyatini yaxshilaydi. Bu jarayonda rahbarlik qobiliyatlari, kommunikatsiya ko'nikmalari katta ahamiyat kasb etadi. Ta'lim sifatini oshirishga yo'naltirilgan monitoring va tahlil faoliyati ham direktor o'rinbosarining samaradorligini belgilovchi omillardandir. O'quv jarayonining har bir bosqichida olingan natijalarni tahlil qilish, kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlar ishlab chiqish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida direktor o'rinbosarining ish samaradorligini oshiradi. Direktor o'rinbosarining kasbiy rivojlanishini ta'minlash uchun doimiy malaka oshirish kurslari, seminarlar, treninglar tashkil etilishi lozim. Bu ularning bilim va ko'nikmalarini yangilab borishga, zamonaviy ta'lim jarayonlarini chuqurroq anglashga yordam beradi. Shuningdek, xalqaro tajriba almashinuvi, konferensiyalar va ilmiy anjumanlarda ishtirok etish imkoniyatlari ham ularning professional o'sishiga xizmat qiladi. Maktab rahbariyati va direktor o'rinbosarlari o'rtasidagi samarali hamkorlik ta'lim muassasasining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Rahbar o'z o'rinbosariga ishonch bildirishi, ularni qaror qabul qilish jarayoniga jalb qilishi va qo'llab-quvvatlashi ularning ishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu esa jamoada ijobiy muhit yaratadi va ish samaradorligini oshiradi. Shuningdek, direktor o'rinbosarining ish faoliyatida ota-onalar bilan samarali muloqot o'rnatish ham muhimdir. Ota-onalar bilan muntazam aloqada bo'lish, ularning fikr va takliflarini inobatga olish ta'lim jarayonining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayonda direktor o'rinbosari ota-onalar bilan ishonchli va ochiq munosabatlarni shakllantirishi lozim.[3]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, umumta'lim maktablarida direktor o'rinbosarlarining faoliyati maktabning ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ularning ish samaradorligini oshirish uchun malaka oshirish, vazifalarni aniq taqsimlash, motivatsiya tizimini yaratish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, jamoaviy ishni tashkil etish, monitoring va tahlil ishlarini yo'lga qo'yish, doimiy kasbiy rivojlanishni ta'minlash, rahbarlik va ota-ona bilan samarali muloqotni yo'lga qo'yish kabi chora-tadbirlar zarur. Ushbu omillar birgalikda maktabning rivojlanishiga

xizmat qiladi va ta'lim sifatining oshishiga olib keladi. Shu bois, direktor o'rinbosarining faoliyatini samarali tashkil etish va ularning ish samaradorligini oshirish ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedov, Sh. "Umumta'lim maktab direktor o'rinbosarining boshqaruvdagi roli va uning samaradorligini oshirish yo'llari". Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2019 yil.
2. Tursunova, N. "Maktab rahbarligi tizimida direktor o'rinbosarining faoliyatini tashkil etish". Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2018 yil.
3. Qodirov, B. "Umumta'lim maktablarida innovatsion boshqaruv va direktor o'rinbosarining o'rni". Toshkent: Fan va ta'lim, 2020 yil.
4. Karimova, D. "Maktab direktor o'rinbosarlarining kasbiy malakasini oshirish metodlari". Toshkent: Ta'limda yangiliklar nashriyoti, 2017 yil.
5. Islomov, M. "Ta'lim sifatini oshirishda maktab rahbariyati va direktor o'rinbosarlarining hamkorligi". Toshkent: O'zbekiston ta'limi nashriyoti, 2021 yil.
6. Rasulova, S. "Direktor o'rinbosarining ish samaradorligini baholash va rag'batlantirish mexanizmlari". Toshkent: Ta'lim boshqaruvi nashriyoti, 2019 yil.
7. Mirzaev, A. "Umumta'lim maktablarida jamoaviy boshqaruv va direktor o'rinbosarining roli". Toshkent: Ilm-fan va ta'lim nashriyoti, 2020 yil.
8. Sobirov, E. "Zamonaviy ta'lim muassasalarida direktor o'rinbosarining axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishi". Toshkent: Ta'lim texnologiyalari nashriyoti, 2018 yil.